

Մ Ո Վ Ե Զ Ե Ր Ե Ա Ց Հ Ի Ի Ղ Ա Կ Ը

Մանկութեան օրերըս կը յիշեմ դեռ.

Անցեալի՜ պատկեր ու տեսարաններ
Վերաս կը յածին՝ երազի մը պէս,
Իբրը վերջալոյս զըլարթուն և հեզ:
Օրեր՝ որ բընաւ վիշտ մը չունեցան
Երբ ազատ, մաքուր իմ սիրտ մանկական
Ուրախ կ'ողջունէր արշալոյսն ամէն,
Այն ծովեզերեայ հիւղակի մէջէն:

Մըտով կը տեսնեմ այն վարդենիներ,
Որոնք գիւղի հին դուռն էին պատեր.
Իւ վարն ալ ճերմակ փափ կը փայլի,
Ուր կը ժողվէի ժրժմակք վաղեմի.
Դեռ կը լըսեմ մօրս ազնիւ խրատներ,
Եւրբ գիւ իր գոգին մէջ կը նստեցնէր.
Դեռ եւրս կը զգամ կենաց առաւօտ
Այդ հիւղակի մէջ՝ ծովեզերքի մօտ:

Թէպէտ տարիներ անցան վերայէս,
Եւ սիրուն տեսքեր կը վայելմ արդ ես,
Բայց իմ սէրըս միշտ պիտ' վայելեալ դուն,
Ո՛վ իմ մանկութեան քաղցր, երջանիկ տուն.
Եւ երբոր կենաց երկար օրն անցնի,
Ան, որչափ հաճոյ ինձ ըլլայ պիտի,
Գլուխըս սիրող կուրծքի մը վըրայ ...
Իմ այդ հիւղակին մէջ ծովեզերեայ:

Թրգմ. Հ. Ղ. ԲԵՆԿՍԱՆ

ՀԱՆԱԳԱՐՀՈՐԻՈՒԹԻՒՆ Մ'Ի ՊԱՐՄԱՍԱՍԱՆ

X. MARMIER

Գիտենք՝ որ Տրապիզոն Արեւելքի մէջ
հին քաղաքներէն մին է: Քանիտփոնի ժա-
մանակ յոյն գաղթականութիւն մը հիմնեց
գայս: Իւր եռանկլինաւոր ձեւէն Տրա-
պիզոն անունս ընդունեցաւ: Նախ Պոնտո-
սի թագաւորաց հարկատու էր, յետոյ Հոռ-
մէական գաւառին գլխաւոր տեղին եղաւ:
Այս քաղաքս Ազդիւնոսի կայսրութեան
ատեն մեծ կարեւորութիւն ստացաւ, որ
և ամբարտակով մը շրջապատեց և ծո-
վեզըը փորեց նաւածոց մը: Գոթացիք
290ին Սեւ ծովուն եզերքը աւերելէն
վերջը հասան նաւատորմով Տրապիզոնի
պարիսպները, խրամները լեցուցին խոիւ-
ներով և յարձակեցան ամարտակներուն
վրայ, և վայրի կենդանեաց նման ներսը
խուժելով ահաւոր փնասներ հասցուցին:

Գրեթէ հազար տարիներ կը լռէ պատ-
մութիւնը այս յունական և հռոմէական
քաղաքիս վրայ: 1204ին երբ լատինները
առին Կոստանդնուպոլիսը՝ Կոնստնուպ
մը քաշուեցաւ այս տեղս և հաստատեց Տրա-
պիզոնի կայսրութիւն մը: Քսան իշխա-
նիւր յաջորդաբար վարեցին այս իշխա-
նութիւնը, որ կը տարածուէր Սինոպէն
մինչև Եզբրաց աշխարհը: Վերջին իշխա-
նը եղաւ Դաւիթ Կոնստենտ, որոյ դէմ
1462ին Մուհամմէ Բ. բազմաթիւ բանա-
կով ելաւ: Բռնուեցաւ Դաւիթ, բանտուե-
ցաւ բերդի մը մէջ և յետոյ կասկածանօց
ամբողջ ընտանեօքը խեղդամահ եղաւ: —
Տրապիզոն՝ գրկուած կայսերական աթոռ
ըլլալէ՝ պահեց իւր առասպելական դիրքը
և արեւելեան Եւրոպա մը ըլլալու անունը:
Քաղաքս, ըստ պատմագրաց, կայսրութեան
վերջի օրերուն 250,000 ժողովուրդ կը
հաշուէր, այժմ 24,000 ժողովուրդ ունի.
որոնցմէ 3000 յոյներ են, 500 հայեր,
400 կաթողիկէ հայեր: Երբ Պ. Ֆոնթանիէ
Գաղղիոյ հիւպատոսն էր՝ քաղաքիս մէջ յոյն
արքեպիսկոպոս մը կար, հայ եպիսկոպոս
մը և կաթողիկէ հայ ժողովրդագետ մը:
Սա երբ եկեղեցի մը կը կառուցանէ՝ Ca-
pitan-pacha նկատողութեան աննելով,
որ հակառակ օրինաց որմերը շատ բաւ-
ձրացեր են կը տուգանէ, և 20,000 ֆրանք
կը վճարեն:

Տրապիզոն՝ գեղեցիկ դրից վրայ հաս-
տատուած է, բառեխառն երկիրն է՝ ունի,
բարեբեր հող և մինչև Պոլիս տարածուող
ափանց վրայ հրաշալի տեսարաններ:
Գտնուելով Թեհրանի և Պոլսոյ մէջ վա-
ճառականութեան կեդրոն մ'է՝ դեռ քա-
ղաքս կը պահէ իւր կարեւորութիւնը: Աս-
կէց մեծաւ մասամբ կ'անցնեն Պարսկաս-
տան ամէն տեսակ ապրանք, ինչպէս նաեւ
ասիական կողմերէն ալ կ'արտածեն բեր-
քեր դէպ ի Եւրոպա: Անգլիա իւր հիւ-
պատոսին այս պատանաւ աւելի կարե-
ւորութիւն կու տայ, իսկ Ռուսիա ոչ միայն
հիւպատոս, այլ և գաղտնի պաշտօնեաներ
ունի, որովհետեւ մտադիր է Սեւ ծովու
վրայ ունենալ նաւահանգիստս ալ: